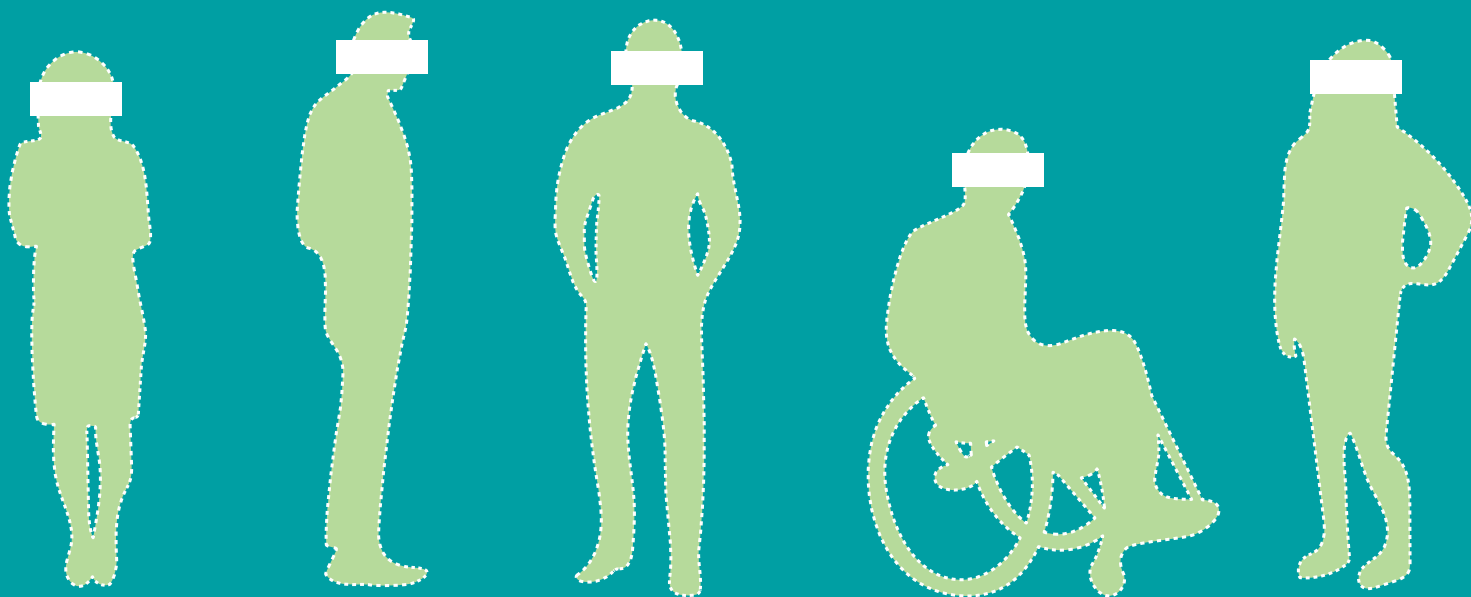

Rodno zasnovana krivična dela počinjena iz mržnje

Rodno zasnovana krivična dela počinjena iz mržnje

Rodno zasnovana krivična dela počinjena iz mržnje su posledica rodni nejednakosti i nesrazmerno pogađaju žene, kao i svakoga za koga se smatra da odstupa od preovlađujućih rodni normi. Rodno zasnovana krivična dela počinjena iz mržnje imaju za cilj da zastraše i potisnu načine života ili izražavanja identiteta za koje se smatra da odstupaju od tradicionalnih rodni normi. Ona mogu da imaju znatan, dugotrajan uticaj na žrtve, kao i da naruše bezbednost i socijalnu koheziju pokretanjem rodni nejednakosti. Postojanje ovakvih krivičnih dela takođe ukazuje na šire trendove netolerancije prema drugim grupama. Svako ima svoju ulogu u suzbijanju ovog i svih oblika netolerancije.

Šta su krivična dela počinjena iz mržnje?

Krivično delo + motiv predrasude = krivično delo počinjeno iz mržnje

- Krivična dela počinjena iz mržnje se sastoje iz dva elementa: krivičnog dela i motiva predrasude.
- Prvo, kod krivičnog dela počinjenog iz mržnje neophodno je da se dogodilo osnovno krivično delo. Drugim rečima, počinjeno delo mora predstavljati krivično delo po krivičnom zakonu. Ukoliko ne postoji osnovno krivično delo, ne postoji ni krivično delo počinjeno iz mržnje.
- Drugi element krivičnog dela počinjenog iz mržnje je da je neophodno da je učinilac izvršio krivično delo sa određenim motivom ili motivima predrasude (kao što je predrasuda u vezi sa invaliditetom žrtve, njegovom ili njenom verom, etničkom pripadnošću, bojom kože i/ili rodom). Prisustvo motiva predrasude je ono po čemu se krivična dela počinjena iz mržnje razlikuju od drugih krivičnih dela.

- Krivično delo počinjeno iz mržnje se dogodilo kada se učinilac namerno usmerio na pojedinca ili imovinu zbog jedne ili više zaštićenih karakteristika, ili je izrazio netrpeljivost prema zaštićenim karakteristikama tokom izvršenja krivičnog dela

Šta su rodno zasnovana krivična dela počinjena iz mržnje?

Rodno zasnovana krivična dela počinjena iz mržnje su **krivična dela motivisana predrasudom protiv roda određene osobe**. Ta krivična dela su usmerena protiv ljudi, imovine ili udruženja povezanih sa ljudima ili grupama zbog njihovog stvarnog ili percipiranog roda. Zakoni koji se bave krivičnim delima motivisanim predrasudom i koji obuhvataju rod kao zaštićenu karakteristiku razlikuju se po tome da li se u njima koristi termin pol ili rod.

Jedan od motivišućih faktora koji stoje iza ove vrste krivičnih dela su percepcije učinioaca o rodni normama. Žrtve tih krivičnih dela su često meta zbog njihovog percipiranog odstupanja od rodni normi,

Skupovi koje organizuje ODIHR okupljaju predstavnike civilnog društva, kreatore politika, aktere krivičnog pravosuđa i druge radi boljeg razumevanja krivičnih dela počinjenih iz mržnje, uključujući ona koja su motivisana rodno zasnovanim predrasudama. (ODIHR/Piotr Markowski)

Žrtve rodno zasnovanih krivičnih dela počinjenih iz mržnje mogu biti izabrane isključivo zbog njihovog roda ili zbog višestrukih karakteristika identiteta, kao što su rod, etnička pripadnost i/ili vera

pored ostalog zbog njihove seksualne orijentacije i rodno identiteta. Rodno zasnovana krivična dela počinjena iz mržnje takođe mogu biti usmerena protiv ljudi ili imovine zbog njihove veze, profesionalne povezanosti ili aktivizma u vezi sa rodno pitanjima, kao što su grupe za prava žena i organizacije civilnog društva koje rade sa žrtvama nasilja.

Bilo koji pojedinac ili grupa, bez obzira na njihov rod, može da bude žrtva rodno zasnovanih krivičnih dela počinjenih iz mržnje. Međutim, rodno zasnovana krivična dela počinjena iz mržnje nesrazmerno pogađaju žene i djevojčice. Žrtve mogu biti izabrane isključivo zbog njihovog roda ili zbog višestrukih karakteristika identiteta, kao što su rod i vera.

Određeni slučajevi **rodno zasnovanog nasilja** mogu biti tretirani kao rodno zasnovana krivična dela počinjena iz mržnje. Međutim, neophodno je da je učinilac izrazio rodne predrasude tokom incidenta kako bi se incident smatrao krivičnim delom počinjenim iz mržnje.

Kako prepoznati rodno zasnovana krivična dela počinjena iz mržnje

Postoji niz indikatora koji mogu pomoći da se identifikuju rodne predrasude u potencijalnom krivičnom delu počinjenom iz mržnje. Takvi indikatori, poznati kao „indikatori predrasude“, mogu navesti vlasti da istraže krivično delo kao rodno zasnovano krivično delo počinjeno iz mržnje, čime se omogućava da reakcija bude primerena konkretnom slučaju.

Sledeća pitanja mogu pomoći da se identifikuju rodno zasnovana krivična dela počinjena iz mržnje:

- Da li žrtve i svedoci smatraju da je ovaj incident motivisan predrasudom u vezi sa rodno žrtve?
- Da li je bilo komentara, pisanih izjava, gestova ili grafiti koji ukazuju na predrasudu?
- To može uključivati upotrebu rodno zasnovanih uvreda, klišeja, stereotipa i predrasuda, kao što su oni koji se odnose na uloge žena u javnoj ili privatnoj sferi.
- Da li je ciljano imovina mesto od profesionalnog, pravnog, kulturnog ili zdravstvenog značaja, kao što je organizacija za prava žena, LGBTI udruženje, klinika za planiranje porodice i/ili drugo mesto koje možda posećuju pojedinci određenog roda?
- Da li je ta imovina ranije bila predmet rodno zasnovanog incidenta ili krivičnog dela počinjenog iz mržnje?
- U slučaju napada na imovinu, da li je ostavljen neki predmet ili simbol koji se može smatrati rodno uvredljivim ili pretećim?
- Kakva je bila priroda nasilja? Da li su simboli koji predstavljaju određeni rod bili meta?
- Da li osumnjičeni pripada grupi koja izražava mržnju prema osobama zbog njihovog roda? To mogu biti pokreti koje karakterišu mizogini stavovi (kao što su „incel“ osobe u nevoljnom celibatu – od „INvoluntarily CELibate“), nasilni aktivisti za prava muškaraca i grupe koje se zalažu za netoleranciju prema ljudima na osnovu njihovog roda. Da li profil ili krivični dosije osumnjičenog pokazuju da je učestvovao u sličnim incidentima u prošlosti?
- Da li je žrtva bio ili bila aktivista za prava žena, feminizam ili za prava LGBTI osoba, ili branitelj(ka) ljudskih prava angažovan(a) na pitanjima zaštite i bezbednosti određenih grupa u vezi sa njihovim rodno?
- Da li se incident dogodio na datum značajan za učinilca ili pogođene zajednice (npr. Međunarodni dan prava žena ili tokom kampanje „16 dana aktivizma protiv rodno zasnovanog nasilja“)?
- Da li postoji neki drugi jasan motiv? Nedostatak drugih motiva je takođe razlog za razmatranje mogućnosti postojanja motiva predrasude.

Rodno zasnovana krivična dela počinjena iz mržnje treba da se prate i evidentiraju kao posebna kategorija krivičnih dela. Kada je krivično delo počinjeno sa višestrukim motivima predrasuda, svaka od ovih predrasuda mora biti evidentirana i obrađena tokom istrage i krivičnog gonjenja. Podatke o rodno zasnovanim krivičnim delima počinjenim iz mržnje treba prikupljati i razvrstavati po rodu da bi se bolje razumelo u kojoj su meri žene, muškarci i drugi pogođeni takvim krivičnim delima i da bi se definisale odgovarajuće mere za suzbijanje rodno zasnovanih krivičnih dela počinjenih iz mržnje. Prilikom istrage i rešavanja rodno zasnovanih krivičnih dela počinjenih iz mržnje, važno je uzeti u obzir moguće višestruke identitete žrtve (kao

što su vera i etnička pripadnost ili rod), budući da to može imati značajne posledice po žrtve pojedince.

Prijavljivanje rodno zasnovanih krivičnih dela počinjenih iz mržnje

Rodno zasnovana krivična dela počinjena iz mržnje, kao i sva krivična dela počinjena iz mržnje, nedovoljno se prijavljuju. Za to postoje različiti razlozi: možda ne postoji rasprostranjena definicija rodno zasnovanih krivičnih dela počinjenih iz mržnje u zakonodavstvu ili praksi, dok se element roda često previdi u krivičnim delima počinjenim iz mržnje motivisanim višestrukim predrasudama. Nedovoljno prijavljivanje otežava sticanje tačne slike o problemu.

Delotvoran pristup pravdi i dalje predstavlja ključni izazov za žrtve, koji države članice OEBS-a moraju rešiti. Vlade imaju centralnu ulogu u obezbeđivanju pristupa pravdi, od početne procene potreba žrtava koju vrši policija do razvoja mehanizama podrške žrtvama. Propust da se delotvorno istraže krivična dela počinjena iz mržnje – uključujući ona

Primeri rodno zasnovanih dela počinjenih iz mržnje

- Dve žene koje rade za udruženje koje pomaže žrtvama krivičnih dela počinjenih iz mržnje u više navrata bile su meta mizoginih uvreda i pretnji smrću na internetu.
- Jevrejska feministkinja koja radi sa ženama iz manjinskih zajednica u više navrata bila je meta antisemitskih i mizoginih uvreda i pretnji smrću putem društvenih medija.
- Kancelarija u kojoj se vodila kampanja kandidkinje na izborima vandalizovana je grafitima koji su sadržali seksističke uvrede.
- Ženu je više puta izbo nožem muškarac koji je sebe smatrao „incelom“ (osobom u nevoljnom celibatu – od „INvoluntarily CELibate“). Žena i njena osmomesečna beba pretrpele su povrede.
- Trojica muškaraca obučeni kao žene i jedna žena bili su meta rodno zasnovanih i mizoginih uvreda, prečeno im je i pretrpeli su šamare i udarce pesnicom u lice, oči i nos u noći Međunarodnog dana žena.
- Mladu ženu su napali i pretukli na javnom mestu trojica muškaraca zato što je nosila suknju.

motivisana rodnim predrasudama – može imati negativne posledice po žrtve idruštvo u celini.

Kako bi bili delotvorni, odgovori policije i državne politike u cilju suzbijanja rodno zasnovanih krivičnih dela počinjenih iz mržnje moraju da budu zasnovani na dokazima i da se oslanjaju na zvanične podatke o krivičnim delima počinjenim iz mržnje, kao i na izveštaje civilnog društva i međunarodnih organizacija. Povećanje svesti javnosti o krivičnim delima počinjenim iz mržnje, evidentiranje krivičnih dela počinjenih iz mržnje koje vrši država, mere za podsticanje prijavljivanja od strane žrtava, i praćenje i prijavljivanje od strane civilnog društva mogu pomoći da se detaljnije utvrdi opseg problema, čime se omogućava da kreatori politike identifikuju odgovarajuće odgovore.

Šta vi možete da uradite?

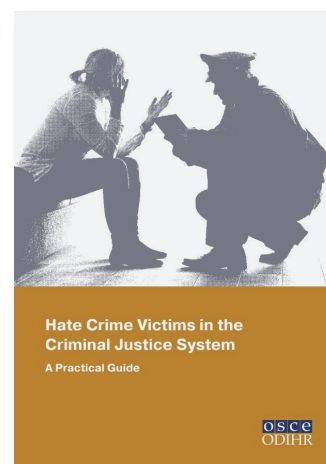
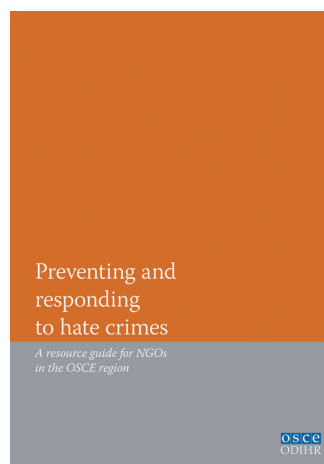
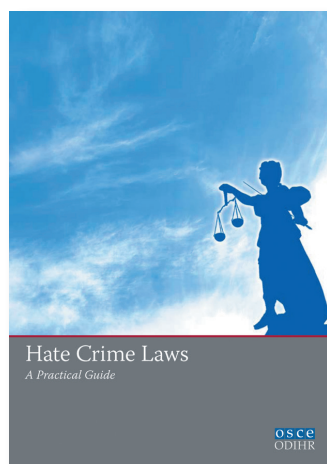
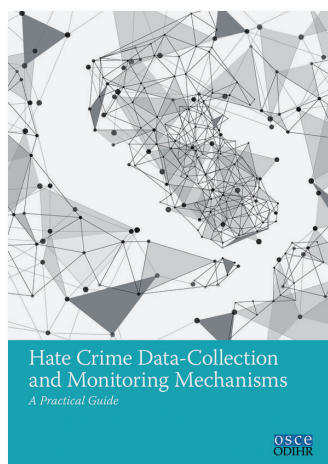
Postoji niz organizacija koje pomažu žrtvama krivičnih dela počinjenih iz mržnje. *Victim Support Europe*, *Victim Support United Kingdom*, službe za pomoć žrtvama krivičnih dela u Kanadi i Sjedinjenim Američkim Državama, tela za zaštitu ravnopravnosti, institucije za zaštitu građana koje se bave pitanjem diskriminacije i organizacije civilnog društva igraju centralnu ulogu u suzbijanju krivičnih dela počinjenih iz mržnje. One služe kao ključna veza između žrtava, zajednica i lokalnih vlasti. Možete kontaktirati ove organizacije, svoje lokalno udruženje za podršku ili instituciju za zaštitu građana kako biste saznali više o rodno zasnovanim krivičnim delima počinjenim iz mržnje:

- Victim Support Europe: <https://victimsupport.eu/>
- Victim Support United Kingdom: <https://www.victimsupport.org.uk/help-and-support/get-help>
- Pomoć žrtvama krivičnih dela, Vlada Kanade: <https://www.canada.ca/en/services/policing/victims.html>
- Victim Connect Resource Center, United States National Center for Victims of Crime: <https://victimconnect.org/learn/types-of-crime/hate-crimes/>
- Equinet – Evropska mreža tela za zaštitu ravnopravnosti: <http://www.equineteurope.org/>
- Međunarodni institut zaštitnika građana (IOI): www.theioi.org
- Evropska mreža nacionalnih institucija za zaštitu ljudskih prava (ENNHRI): www.ennhri.org

ODIHR-ovi vodiči o krivičnim delima počinjenim iz mržnje

ODIHR je prikupio dobre prakse država članica OEBS-a u pogledu rešavanja pitanja krivičnih dela počinjenih iz mržnje i podelio ih u više publikacija, koje su dostupne na našoj internet stranici na: www.osce.org/odihr/guides-related-to-hate-crime

Saznajite više o rodno zasnovanim krivičnim delima počinjenim iz mržnje i o tome kako civilno društvo može prijaviti incidente ODIHR-u putem naše posebne internet stranice za prijavljivanje krivičnih dela počinjenih iz mržnje na: www.hatecrime.osce.org

Dodatne informacije:

Detaljnije informacije o inicijativama ODIHR-a za borbu protiv krivičnih dela počinjenih iz mržnje i pregled celokupnih resursa i publikacija ODIHR-a dostupni su na: www.osce.org/odihr/tolerance

Kancelarija OEBS-a za demokratske institucije i ljudska prava

ul. Miodowa 10
00-251 Varšava
Poljska

Tel.: +48 22 520 0600
Fax: +48 22 520 0605
E-mail: tndinfo@odihr.pl

